

MNIŠI VYHNANI.

...Historický román....

—OD—

Václava Václava Beneše-Třebízského

I.

Pokračování.

"Jsem tomu, otče, rád, že jsem také mohl soudit!" A obrátil se k mnichům, zavolal: "Dlouhá tóta vásemu opatu Božetěchovi!.. At na svánu celé země v své řehole zdejší klášter spravuje!"

A za kůžetem zas jednou hrdlem skromně všickni dlouhá tóta přávě svému opatu Božetěchovi!.. At na svánu celé země v své řehole zdejší klášter spravuje!"

Biskup starček zase si hladil bělounký vous. Také ho mrzelo, že lepe dnes ten soud nedopřál. Schválně nevzal s sebou ani kaplana, o němž věděl, že přeje Božetěchovi, aby ho soudil po cestě ještě nejdřív. Břevnovský ho k tomu navedl.

Náhle rozevzůlely se zvonky údolní. Příšerně zněl dnes velebný jejich hlahol ve skaličkách jako divoké honkání sov za nocí vyplášených.— To hranu zvonili v Sázavě Demetrovi. Ale ani "Otče náš" nepomodil se nikdo za něho v tlapu, jež se brala v ohněm klesem podél vod."

Zdejšího slova obrátil se Brétilav k biskupovi a opatu břevnovskému s poledinem v němž zračilo se plno výčtek.

"Směr, světlu vojvode, prosíte tebe o jakousi milost, uděl mi ji, prosí tichým blásem opat Božetěch."

"Jen ji vyřek, otče důstojný, a bude-li s to ruka má, aby učinila dno pro klášter nebo pro tebe, učin, aby viděl Čechové, jak umí kufřík jejich očenit navinu i ryf poctivou povahu."

"Osměluji se tedy prosít pro spolubratry své řehole, kteříž se na mně provinili, o milost a odpustění!"

"Milost, opate Božetěchovi!—Abyste zase proti tobě brojili, podtají si najmout svědky z poddaného lidu a rozváželi do srdce jejich nejdejší pamuvy?"

"Milost, veliký kníže!"

"Na moř, ale církvi přislíš zde rozhodovat!"

"Nechej, aby kdo pro mne trpěl. Ja jím z doše odpustím, odpuštím jíme pak utkví na kříži pod skalou. Konfí jeho zaklínal náhle ryklej, že se oči o hezky kus cesty před biskupem."

Božetěch však s oběma vypravil čeleď klášterskou, aby možná násilí zabránil. Chtěl, aby se také Holata; ale šedive mu iekl do očí, že nejdříve a kdyby řel, že by ještě lid podržel.

"Podivný soud!" pravil k biskupovi opat visitator. "Že jakýs po běhlik svědčí o nevině jeho, i když tomu uvíří. A ti také! Dív neušla naihlá a pak jeden strachy ještě dodělal. Musí říci člověku chtě nechtě, že to boží soud. Já byl jinak soudil. Tak jest, když chlapec sedl na tránu. A jak ji dáscký se tvářil, jako nejspravedlivější a my všickni publikáni všem nejmá ještě vyhráno!"

Biskup starček zase si hladil bělounký vous. Také ho mrzelo, že lepe dnes ten soud nedopřál. Schválně nevzal s sebou ani kaplana, o němž věděl, že přeje Božetěchovi, aby ho soudil po cestě ještě nejdřív. Břevnovský ho k tomu navedl.

Náhle rozevzůlely se zvonky údolní. Příšerně zněl dnes velebný jejich hlahol ve skaličkách jako divoké honkání sov za nocí vyplášených.— To hranu zvonili v Sázavě Demetrovi. Ale ani "Otče náš" nepomodil se nikdo za něho v tlapu, jež se brala v ohněm klesem podél vod."

Tady nášli před rokem Gerharda, viděte, zrovna tady. tamhle, oráče. Oba byli zohaveni k nepoznání. Hleďte, zas vši se vlny, jako by optíčky koňos pořízli, hezky nablas povíděl jeden z čeledi klášterské.

"Starší taři Božetěch tu postavili kříž, aby se poutník za nešťastnou sestavil. Starší taři Božetěch."

"Ten jí vyřek, otče důstojný, a bude-li s to ruka má, aby učinila dno pro klášter nebo pro tebe, učin, aby viděl Čechové, jak umí kufřík jejich očenit navinu i ryf poctivou povahu."

"Osměluji se tedy prosít pro spolubratry své řehole, kteříž se na mně provinili, o milost a odpustění!"

"Milost, opate Božetěchovi!—Abyste zase proti tobě brojili, podtají si najmout svědky z poddaného lidu a rozváželi do srdce jejich nejdejší pamuvy?"

"Milost, veliký kníže!"

"Na moř, ale církvi přislíš zde rozhodovat!"

"Nechej, aby kdo pro mne trpěl. Ja jím z doše odpustím, odpuštím jíme pak utkví na kříži pod skalou. Konfí jeho zaklínal náhle ryklej, že se oči o hezky kus cesty před biskupem."

Starček Kosmas neslyšel, co čelil povídá, a v tází chlupatci ně, že na něj.

XIX.

Doslov.

Za Brétilavu II. zažila česká země zlých i dobrých let; ale sázavský klášter od těch dob, co v kapitulní stří zasedl vojvoda k soudu nad Božetěchem, zlých nepoměrně víc. Ani když biskup Kosmas velikolepy nový chrám vysvětil, nevyjasnila se obloha nad dějství klášterem; ale za krátký čas zachmuřila se naprostě.

Sázavský kostel byl nad všecko pomyšlen nádherný, v křesťanském starovku u nás jeden z největších. Byl vystavěn v nejuslechlejším slohu románském.

Souvýký koníkář zanechal potom kum zevrubby popis stavby Božetěchovy, aby v příštích dohodách viděli, že byli v Čechách před lety dávno mniší misiňi slovanští... umělci a na Sázavě že opatoval muž, kterému zde nikdy potom roveň nebylo.

Biskup Kosmas již zatím posvěcen dospěl.

Po Čechách byli háje posekány, zrcí vymrskáni z branice a všeude zlý chodil do chrámu křesťanských. Nikdo už nepochovávali mrtvých na křížovatkách, nepálliili nad nimi tryzny a také nechodili se modlit a na dráhu, ani studánkám.

Avšak na Sázavě již také slovenských mnichů nebylo. Z Brétilavy pohřbívali se sami latinci a břevnovský převor stal se Božetěchovým nástupcem.

Mir do zdejších tichých stří se už nevrátil. Sváry podle současných letopisů bývaly zde také každou denní hosty; a u dvora kužecího stříhal žalobu žalobu!

Bratři se kolem nešťastnou sléhli a zdrhli jej; ale tělo bylo již bez výaly. Zálo se, že oči které bývaly za živa tak hluboko v důlkách zapadlé, vystoupily nyní až po samé rasy!

"Boží soud!" rozlehl se šepetem prostřernou slou.

"Pomodlime se, aby spravedlivý Bůh na soudě svém dal přechodu milosrdenství," promluvil opat tumeným blásem, poklekl a všickni bratři s ním, — i ten Kanan s Holíčem.

"Kde Bůh soudí, nesluší se lidem plést do soudu jeho," propověděl za chvíli opat visitator. "Vinná navštíví soudce věčný, byť i světský soud mu pokuty byl promínil."

Biskup starček Břevnovskému přivěděl. Ale nyní si nelhalil bělounký vous a oči jeho všeobecně se vybývaly pohledu na neboťovou, jež čtyři bratři čeroum prostřednictvím zírávali.

Kanže odejel z kláštera ještě téhož dne a celou cestou do Prahy ani slova nepromluvil.

Všeobecně se vzpíral zasednutí k soudu veřejnému nad Božetěchem, ale biskup a ještě více opat břevnovský nedali mu pokoj, až jim byl po všem.

Za nedlouho vyjel i opat s biskupem. Ale lidé sbíhali ze soudu a bylo jim vidět na obličejen, že by břevnovská nerad jen tak zhola pastilli.

Co platno vzprifati se a odvolávatě těha i v římskou stolicí!... Slovenská bohoslužba stala se příliš nepohodlnou a opat Božetěch snad i nebezpečným ježm representantem. A když konečně všechny jen sváří, všeude zpěváky a všeude pohana, pak i ten konteček, kterýž býval člověkem nejmilejším se znechutl. A opat Božetěch byl také jen člověkem! I a vlaštovička bleda jiné hnědceko, i ta jirická jiného ústalu!... Božetěch jež také našel a kde?... Však vás ještě, než zakončím, do něho zavdu.

Ve dvoře vedle kláštera už také cizí, neznámý lid.

Dubravka uměla utrápera hořem nedlouho po osudném soudě.

O obě děti slyši za matičkou v několika dnech.

Pochovali je k nám na hřbitov ne-daleko kláštera.

V koutečku za rybárnou ve skálech k pěti hrobům přidružil se k sestře. Také čeněl nad něm kříž a zabloudil-li poutník do zdejší pasti, mohl to leckdy vidět utrápeného a usouzeného muže. Nebyl ještě letitý, ale už byl jako mléko.

Viděl něho sedavat prastarý dům.

V jednom z těchto hrobů odpovídal také Krušina. Jila zrovna z kaštulí stále deceru vyhlídat, už se také nevrátil.

"Tak to bylo, tak," povídal starček rybář kolikrát za den. "Viďeli jsme ji k rám a druhý den k věčnému výkopu, potom jsem holku pochoval a se za ni pomodlil. 'Otče náš.' Byla tak hezoučká jako anděl po právě stranu hlavňovitou oltáře v klášterském kostele.... Bylo to v máji, když všechno všecky kvety, když nejhezčí všechno čas a i v té naší rybárně tak roztomilé.... A za podzimku... také z rám... plul po řece obstarý muž. Vzal jsem ho na lodice a zrovna vedle té holky pochoval."

"Šel jí hledat a nalezl ji," povídala.

"Utopeneč utopenou?" začal zase starček.

"Utopeneč utopenou?" začal zase starček.